

ד"ר אלעד בן-אלול יצא ל'עבודת שדה'
אנתרופולוגית בין הכנסיות לטקסי הכמורה
בעיר טמה שבמדינת גאנה האפריקאית |
אלא, שאז החלו הילידים המקומיים לשאול
שאלות על יהדות, והוא לא ממש מצא
תשובות | בצד השני של הגלובוס ישב רב
אמריקני ומסר הרצאות מסעירות, שאחת
מהן הגיעה רחוק וחוללה מפנה בחיי
הדוקטור וכל משפחתו | לאחרונה הם נפגשו
יחדיו לעבודה משותפת | מפגש מסוג אחר

יונתן בירנבוים

צילום: אלחנן קוטלר, יוסף בראומן, ידידיה מאיר

האנתרופולוג שהציץ ונדלק

פתאום, דווקא
באפריקה
הרחוקה, גיליתי
את הנשמה שלי.
ד"ר אלעד בן אלול

ה מתחיל כמו בדיחה יהודית מורכבת. רב ליטאי, בית כנסת מרוקאי ושיעור בתורת חב"ד. וכל זה מתרחש מרחק נגיעה מחוץ ימה של בירת המותרות הישראלית – תל אביב.

אנו נכנסים אל היכל בית הכנסת 'יחזקאל'. מתיישיבים בצד, על מנת לא למשוך תשומת לב ולא להפריע למהלך השיעור שהתחיל אך לפני דקות אחדות, עם סיום תפילת מעריב.

ההיכל ריק, מול הרב שמוסר את השיעור – יושבים חמישה יהודים שיוצרים קשת צבעונית של גווני היהדות: האחד הוא חסיד עם כובע חב"ד, השני הוא יהודי שכיפה לבנה מכסה את ראשו. עוד אחד עם כיפה סרוגה גדולה. הרביעי בחור צעיר שלא מוריד עיניים. ויש גם אחד שפוסע עדיין בנעלי 'צעד ראשון' בתוך עולם התשובה. כולם קשובים ומרותקים להסבריו המאירים של הרב, שמפישט באמנות ובידענות מושגים עילאיים מתורת החסידות. "ביום רגיל", יגלו את אוזניו לאחר מכן, "יושבים כאן פיזית לפחות ארבעים מאזינים. רק בגלל מזג האוויר הסוער הם לא נמצאים היום". אבל גם מזג האוויר לא יגרום לעשרות יהודים לבטל שיעור קבוע. "תתקרב ותראה", מצביע הרב על מסך מולו, ממנו מרצדים עשרות ראשים של יהודים טובים שמנצלים את הטכנולוגיה לקביעת עיתים לתורה, גם כשאי אפשר להגיע ולהשתתף באופן פיזי. החן של המקום, התפרץ עוד לפני השיעור. ברגעים הכי קריטיים של חיפוש חניה בעיר שיש בה הכל חוץ מחניה. הטלפון צלצל. "מדבר יוסף מהשיעור", הזדהה בחביבות מי שהתגלה מאוחר יותר כשותפו לחיים הרוחניים של מגיד השיעור "הרב ביקש שנתפוס לך חניה, אז תגיע לרחוב רופין".

הוא עמד שם דקות ארוכות בקור ובגשם, ושמר על חלקת החניה במסירות. בעודנו פוסעים יחד לכיוון בית הכנסת, כבר ידע יוסף תשובות לשאלות הראשונות בכיבוד אורחים: תה או קפה? וכמה סוכר? לאורך כל השיעור הוא יסתובב בין הלומדים עם מש עוגות, כוס תה מהביל, וחיוך שלא מש מפניו.

בית הכנסת מרהיב ביפוי. קיריותיו – אלו שלא מוסתרים על ידי ארונות עמוסי ספרים – מחופים אבן ירושלמית מהודרת. גברות קריסטל נוצצות מהתקרה, מאירות בזוהר את שלטי הזכוכית של 'מודים דרבנן' ו'למנצח' בצורת המנורה. משהו בריהוט מושך את תשומת הלב. "זה בית כנסת בנוסח מרוקאי", מסביר יוסף. "ואתה יודע מי הרב של בית הכנסת?" הוא ממשיך להפתיע. "הגאון רבי אריה לוין" (נכדו של הצדיק הירושלמי רבי אריה לוין זצ"ל).

מה שהוביל אותי לבקר בכנסיות, לנהל שיח מעמיק עם כמרים שחוזרים ומדגישים עד כמה אני כיהודי נחשב אצלם לפסגת הבריאה

אבל לא לראות בתי כנסת באנו, אלא להכיר את מגיד השיעור המיוחד. "שיעור משמעותי יש היום", לוחש אחד המשתתפים. "היום לומדים פרק ל"ב בספר התניא", הוא מוסיף להסביר בניסיון ללבות את הניצוץ החסידי. השיעור – אם עדיין לא היה ברור – עסק בנושא: "איך לאהוב כל יהודי באמת"...

ואז זה קורה. מגיד השיעור המיוחד פשוט לוכד אותנו בקסם. שואב אותנו במשעולים שלא הכרנו.

השיעור מסתיים והחברים פוצחים ב'ניגון רבי הלל מפאריטש' – ניגון המלווה בהתעוררות מיוחדת התוועדויות חסידיות. כך מסיימים פה שיעור. בעוד המשתתפים מתארגנים לצאת אל הרחוב הסוער, אנו ניגשים אל המגיד-שיעור שלוחץ את ידינו בחמימות.

"נעים מאוד, אלעד".

↗ "לא יכולתי להתעלם מהחלל העצום שנפער בתוכי." ד"ר בן אלול בראיון ל'משפחה'

← יצירה ספרותית שמנסה להבין למה באנו לעולם. ספרו החדש של ד"ר בן אלול

↘ "הרגשתי לפתע שייכות". בן אלול בשיחת זום עם מורד ורבו הרב מאניס מדידמן מארה"ב

חבילה מסתורית ב'גאנה'

כדאי שלא תתנו לכובע צר-השוליים שמגיד השיעור חובש לראשו, לבלבל אתכם. בכובעו הראשון, מגיד השיעור הזה, ר' אלעד, הוא בכלל דוקטור לאנתרופולוגיה. קוראים לו ד"ר אלעד בן-אלול, ואת כמיהתו ליהדות הוא גילה אי שם בין הכנסיות לטקסי הכמורה בעיר טמה שבמדינת גאנה האפריקאית, עת היה עסוק בעבודת שדה (מחקר) באנתרופולוגיה.

לאחר חצי שנה של מחקר ארוך ומייגע במטרה להבין איך המהפכה הדיגיטלית העולמית משפיעה על תרבויות שונות המקיימות אורח חיים בתנאים של 'עולם שלישי'. "כשבוחנים תופעה במקום זר ושונה, ניתן להגיע לתובנות חדשות ומפתיעות על האנושות", הוא אומר וחוזר יותר מחמש שנים אחורה:

"אי אפשר לחקור גנאים, מבלי להתייחס לעניין הדתי והרוחני שלהם. מדובר בעם נוצרי-פנאטי-משיחי, שהדת תופסת מקום מרכזי בחיי היומיום שלו, מה שהוביל אותי – אז בחור חילוני שמכיר מעט מאוד את המסורת – לבקר בכנסיות, לנהל שיח מעמיק עם כמרים שחוזרים ומדגישים עד כמה אני כיהודי נחשב אצלם לפסגת הבריאה, ולהשתתף בפאנלים העוסקים בענייני יהדות וגאולה – נושאים שטורדים מאוד את מחשבתם של הגנאים".

מה לעם אפריקאי נידח וליהדות?

"הגנאים מאוד מסוקרנים לגבי היהדות ומה שהיא מייצגת כמו תורת ישראל וארץ ישראל, והם מאמינים כי התוכן שיש ביהדות מסוגל להכניס חיות ושמחה לתוך הדת הנוצרית, כאשר מטרתם הסופית היא: הקמת ממלכה אלוקית. האמצעי שאמור להוביל אותם אל המטרה הנכספת הוא כמובן העם היהודי אותו הם רואים כערץ ישרי ועיקרי בין הבורא לעולם הזה. מכאן נגזרת הערכתם, שלא לומר הערכתם, לכל יהודי שהם פוגשים. אפילו אחד כמוני, שלא נחשב אצלם לאדוק

– והם ידעו את זה – זכה לכבוד מעצם היותי בן לעם הנבחר".

איך אתה מגיב כשהם מתעניינים אצלך על יהדות ומבקשים תשובות. האם ידעת מה לענות או שהתחמקת?

"ברור שלא ידעתי מספיק. אמנם גדלתי בבית מרוקאי והמשפחה נחשבה מסורתית, כך שגם אם הייתי מתאמץ לא הייתי מצליח להתרחק יותר מדי מיהדותי, אבל באמת הרבה דברים לא ידעתי והם מצידם לא הקשו יותר מדי.

"לצד זאת, דווקא דברים שראיתי אצלם ושקשורים ליהדות גרמו לי לרצות לדעת יותר, כמו למשל ספר משלי או תהילים שכל אחד מהם החזיק אצלו, או הבקאות המדהימה שהם גילו בכל ספר התנ"ך לצד

– להבדיל אלף אלפי הבדלות בין הטהור לטמא – הברית החדשה. מה שצמר לי, ואולי עורר אצלי ביתר שאת את הרצון לדעת על היהדות, זה החיקוי הלא-מוצלח של ספרי התנ"ך שהיו מתורגמים אצלם לאנגלית. הרגשתי שיש בהם משהו לא אותנטי והבנתי שהמקור נמצא דווקא אצלי".

בן-אלול מספר על שיחות רבות ומפתיעות שערך עם הגנאים ובעיקר עם הכמרים שלהם. למרבה ההפתעה, או שלא, הסביבה הזרה ששהה בה לצד השיחות שערך על מקומה ותרומתה של היהדות

בעולם, גרמו לו להתגעגע למשהו יהודי אמיתי מהבית.

הוא יצר קשר עם משפחתו וביקש שישלחו לו שני דברים מהארץ. הראשון – ממתקים, כדי להשלים את המרחק הפיזי הרב מארץ ישראל, והשני – סידור, כדי למזער את המרחק בינו לבין יהדותו, מרחק שאליו נחשף דווקא על אדמת אפריקה הרחוקה. בן-אלול צוחק כשהוא נזכר בחבילה הזו, והוא משתף אותנו באנקדוטה שהיא מצד אחד משעשעת, ומצד שני היוותה עבורו נדבך נוסף בחומת היהדות שהחלה להיבנות לפחות בליבו ובמחשבותיו:

"מכיוון שמערך הדואר בגאנה פרימיטיבי ומסורבל, חיכיתי זמן רב עד שקיבלתי סוף סוף הודעה על דבר דואר שממתין לאיסוף. כשהגעתי לקחת את החבילה הפקיד דרש שאשלם לו שוחד, אחרת הוא משאיר את החבילה אצלו. סירבתי לשלם ועמדתי לצאת מאוכזב. הפקיד מיהר לקרוא לי חזרה ואמר שהוא מסכים לתת לי את החבילה בלי לקבל ממני שוחד אך דרש שאכריז כי אני מאמין ב'אותו האיש' ושהוא המשיח שלי.

"לא הסכמתי בשום פנים ואופן, למרות שעברה בי מחשבה שלא יקרה כלום אם אגיד לו כמה מילים שהוא רוצה ושממילא אף אחד לא שומע, העיקר שאקבל את החבילה לה חיכיתי כל כך הרבה זמן. אבל למעשה לא הסכמתי ושוב עמדתי לצאת. הופתעתי כשהוא קרא לי שוב ומסר לי את החבילה, הפעם בלי לדרוש דבר.

"לאחר מכן חשבתי, מה בעצם מנע ממני להגיד לו את מה שהוא רצה – הרי הייתי עלול להפסיד את החבילה היקרה לה חיכיתי זמן רב. הגעתי למסקנה, כי היה זה ניסיון עבורי ושעמדתי בו בהצלחה. הרבה לא ידעתי על ניסיונות אבל זה מה שהצלחתי להסביר לעצמי אז. לימים, כשעסקתי בלימוד 'התניא' גיליתי, שיש בתוך כל יהודי נקודה שמחברת בינו לבין בוראו, ואותה נקודה לא מוכנה לוותר על היהדות שלה ולהיפרד מהבורא. הבנתי בדיעבד מה החזיק אותי מול דרישתו של פקיד הדואר בגאנה".

איך הסברת לעצמך את העובדה שביקשת שישלחו לך סידור, למרות שלא התפללת, ובכלל, היית רחוק מקיום מצוות ומתפילה, ולעומת זאת, הסתובבת בכנסיות בין כמרים?

"דווקא בגלל זה. תקופה ארוכה שהיו מסביבי רק כנסיות ועבודת אלילים, מה שגרם לי לבלבול, הכניס אותי לחרדה מסוימת ויצר אצלי אי-שקט פנימי. ביקשתי את הסידור, כי ידעתי שזה מה שיעניק לי בטחון אישי ועוגן נפשי".

חשוב לו לחדד את ההסבר לתחושה המנוכרת שמילאה אותו במדינה

האפריקאית: "כפי שאמרתי, הגנאים אנשים כביכול מאוד רוחניים, מעמיקים בתנ"ך וביהדות, ואפילו לא שותים לשוכרה ולא מעשנים. אבל האמת היא, שכל ההצגה הזו נגמרת בלילה, כאשר יורד מסך החושך על גאנה וכל אחד נמצא בביתו. וכמו המשפט הידוע: הגנאים של היום הם לא הגנאים של הלילה. אז הם מרשים לעצמם לפרוק עול ולעשות כל מה שניסו להסתיר במשך היום. "הבנתי, שהדת – כאשר היא נכנסת לחיך בצורה מוטעית – גורמת לך לחשוש מ'מה גידו', וממילא כשהחשש הזה נעלם, במקרה של גאנה עם רדת הליל – אתה מרשה לעצמך להיות מי שאתה באמת. הדברים הללו כבר מוזכרים בחז"ל בפרקי אבות, וגם בעל ה'תניא' מביא אותם בספרו, אך אז כמובן לא הכרתי את המקורות שלנו וזו הייתה תובנה אישית שלי".

קליפ ממדינת מינסוטה

ד"ר בן-אלול, כיום בן 35, גדל בירושלים בבית שהוא מכנה 'מסורתי לייט'. "היו בבית נרות שבת, קידוש יום שישי, צום כיפוי, והכשרת הבית בצורה מדוקדקת לפסח. אבל לא יותר מזה". את שנות ילדותו העביר בבית הספר הניסויי-דמוקרטי ובאקדמיה למוזיקה ולמחול. לאחר שירותו הצבאי טס לבריטניה, כדי ללמוד אנתרופולוגיה ועיתונות.

כחילוני ליברלי, הוא מצהיר כי מעולם לא היה 'אנטי', והייתה לו חיבה ואפילו כמיהה ליהדות, רק שלא ממש הבין איך היא רלוונטית לגביו. "היו לי כנראה שאלות שמעולם לא קיבלתי עליהן תשובות. חשבתי שזה נחמד שיש מסורת וטוב שזה סביבך, אבל כדי שזה יהיה משהו שאפשר למסור לו את כל נפשי – נדרשו תשובות והסברים".

בגיל 30 חזר לארץ למשך שנה, שלאחריה חזר שוב לגאנה – הפעם כשומר שבת. "ליקור השני באפריקה הגעתי שונה. היו לי יותר תשובות לשאלות של הגנאים, ובאופן כללי הייתי מחובר הרבה יותר ליהדות. עוד לפני שחזרתי הביתה בפעם הראשונה, ידעתי שאנסה למצוא בארץ תשובות. לא עניין אותי להפוך לדתי ולא שאפתי לשנות את אורח החיים שלי. אדרבה, היה לי טוב במקום בו הייתי, אבל לא יכולתי להתעלם מהחלל העצום שנפער בתוכי.

"הייתי חייב למצוא דרכים לבטא את היהדות שלי מבלי לשנות אצלי דבר. התחלתי לפתוח ספרים וללמוד פרשת שבוע. בעיקר הייתי צמוד לחבורות 'ותן חלקנו' ולספריו הנהדרים של הרב יונתן

זקס וצ"ל על הפרשה. בנוסף, השתתפתי בהרצאות של הרב אורי שרקי, וטעמתי ממגוון ז'אנרים כדי לבסס את הידע שלי, להפיג את הבורות ולהרוות את הצימאון. במקביל הייתי עסוק בכתיבת הדוקטורט בנושא הטכנולוגיה הדיגיטלית.

"יום אחד, הגיעה לידיי הסרטה של הרצאה שכותרתה 'מדוע אסור להיות דתיים'. כמובן שהכותרת הזו סקרנה אותי. בתחילת ההרצאה הופיע שמו של המרצה: הרב מאניס פרידמן".

לפני שאתם מרימים גבה על הרב שמרשה לעצמו לדבר על האיסור להיות דתיים, נערוך היכרות קצרה עם 'הרב הכי פופולרי ברשת'. יהודי חסידי חב"ד, השליח להפצת יהדות במינסוטה וכיום בניו יורק, הרב פרידמן הינו מרצה בעל שם עולמי

בנושאי יהדות, מגדולי המחזירים בתשובה, ומחברם של ספרים ידועים בעולם התשובה. ייחודיותו של הרב פרידמן היא בביאור היהדות בשפה נהירה ופילוסופית, על פי כתבי אדמו"ר בית חב"ד. [ועוד פרט טריוויה מעניין, הרב מאניס פרידמן הוא אחיו הגדול של הזמר אברהם פריי, ואביו של הזמר בני פרידמן].

ובחזרה אל בן-אלול: "כמובן שהכותרת הפתיעה אותי מאוד, בטח לאור העובדה שהמרצה נראה יהודי חרדי עם זקן ארוך, אבל הבנתי מהר מאוד שדווקא הכותרת הזו גרמה

לי כמו לרבים אחרים לפתוח את הסרטון – ואם לגלות את הסוף – גם להישבות בקסמו.

"אם אנסה לסכם את דבריו של הרב פרידמן – דברים שהם בעצם תמצית משנתו – הוא מסביר שלמרות שהיהדות מוצגת לרוב כדת בה יש 'דתיים' ויש 'חילונים', הרי שהאמת היא שהיהדות אינה כזו. דת היא הבסיס הרוחני של אדם שכל שאיפתו ומאווייו לקבל הטבות נשמיות ורוחניות מלמעלה. זו לא יהדות. אדרבה, 'הו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס'.

"יהדות – מסביר הרב פרידמן – היא דווקא הבסיס של היהודי למלא את תפקידו בעולם עבור הבורא שברא אותו. בניגוד לשאר הדתות בהן הבורא הוא רק אמצעי לטובתך ולהנאתך, היהודי נועד בעולם הזה אך ורק לשמש את קונו. הכותרת 'מדוע אסור להיות דתיים' – טומנת בחובה את ההבנה כי אסור לך, כיהודי, להתעסק רק בעצמך ובהטבות שמגיעות

לך, אלא תתעסק במה שאתה יכול לעשות בעולם עבור בוראך כמו לימוד תורה וקיום המצוות.

"האמת?" אומר בן-אלול, "התחברתי מאוד לגישה הזו. אם דת הייתה לי נשמעת לי דבר מלחיץ זה רק משום שראיתי בה אמצעי לקבל וליהנות, אבל לאחר שנודע לי כי אני, היהודי הפשוט, יכול להעניק כביכול לבורא העולם הגדול – הרגשתי לפתע שייכות. מה שעוד גרם לי לאמץ את הזווית של הרב פרידמן היא ההבנה כי בשביל להיות יהודי לא אצטרך לשנות שום סממן חיצוני אלא פשוט לקיים את ציווי הבורא ולעשות טוב בעולם".

ובן-אלול משחזר את המסר מכיוון אחר: "ההכרזה שעברה כמסר חד בסרטון הייתה חד משמעית: 'אל תהיה דתי, תהיה Intelligent' – 'אל תהיה דתי, תהיה אינטליגנט'. יש כאלה שחושבים שלהיות

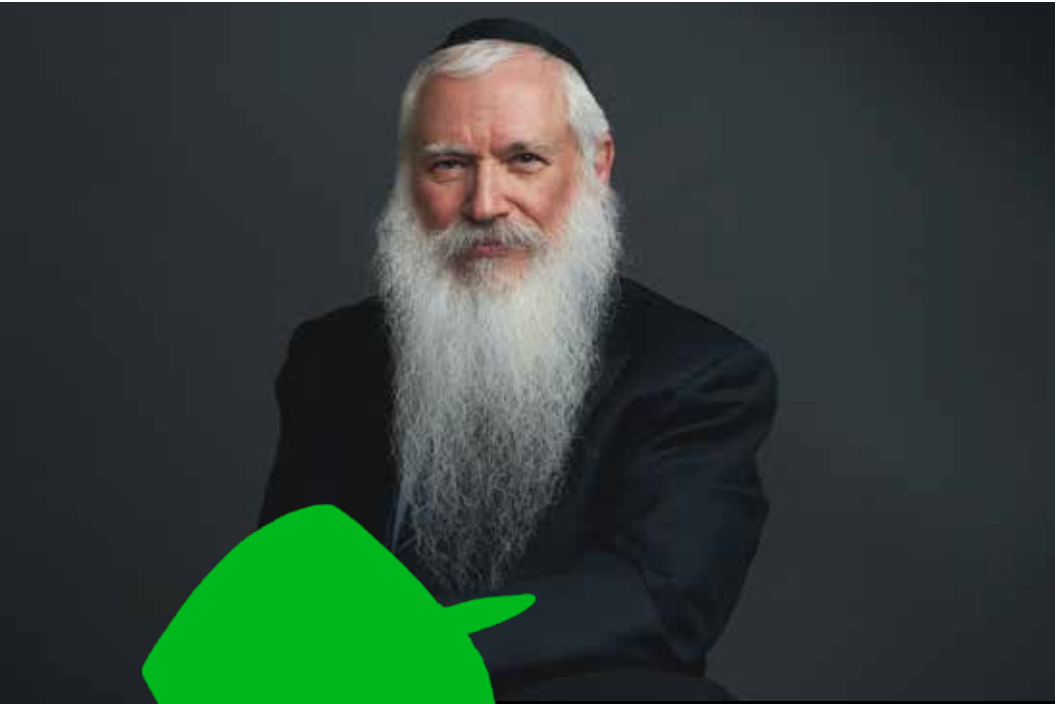

דתי זה להאמין על עיוור. זה נכון, אבל תלוי מה ואיפה.

"תורת החסידות מלמדת אותנו, על פי דברים שכתובים ברמב"ם, שצריך לשאוף לידיעה של המושג אלוקות. לא רק להאמין אלא לדעת – 'ידיעת היום'. אמונה שייכת בביאת המשיח, בתחיית המתים ובשאר עיקרי היהדות. לצד זה יש את השאיפה לדעת את הבורא ואת אמיתות התורה. אתה רוצה לדעת איך הסרטון המדובר השפיע עלי? – באותו רגע התחלתי תהליך של התחברות אמיתית ליהדות".

לרענן את הטרמינולוגיה

והנה פרדוקס מעניין, למרות שהשיטה של הרב פרידמן טוענת שאין צורך לעשות שינויים חיצוניים כדי להיות חרדי, בן-אלול מצא את עצמו משנה את אורח חייו ואפילו את לבושו.

↖ **שפה נהירה ופילוסופית.**
 הרב מאניס פרידמן משליח
 חב"ד במינסוטה

→ **אמונה וידיעה.** צילום שער
 של ספר ה'תניא'

✓ **להנגיש את הרב פרידמן**
 לציבור הישראלי. ד"ר בן אלול
 עם שותפו יוסף בראומן

דווקא רבנים מהזרם האמריקני של חב"ד מצליחים לרענן את הטרמינולוגיה החסידית משום שהם מוכרחים להסביר אותה בשפה אחרת

"נכון", הוא מודה בחיוך, "אבל זה היה בהדרגה ומתוך רצון עצמי. הנקודה היא שזה לא מגיע ממקום בו אני מחפש להשיג משהו אלא אדרבה, אני מחפש איפה להעניק מעצמי. ברור שבסופו של דבר זה מוביל אותך לנהל אורח חיים שמתאים להשקפה היהודית, רק שכל ההבדל הוא מאיזה מקום אתה מגיע, וברור לי שכיום אני בא ממקום של שליחות ומטרה – להביא את הבורא לגילוי בעולם החשוך והאפל בו אנו חיים וליצור פה בעולם מה שמכונה בחז"ל: "דירה בתחתונים".

לאחר שצפה בעוד סרטונים של הרב פרידמן, החל בן-אלול מיוזמתו האישית לתרגם הרצאות פופולריות של הרב פרידמן, ערך אותן בתוספת מוזיקה ודימויים חזותיים, ויצר סרטונים אטרקטיביים יותר שימשכו את הצעיר החילוני. בנוסף, הוא העניק להם בסיס אקדמי על סמך מקורות מארון הספרים החסידי והיהודי. "תציין שערכתי את הסרטונים עם ר' יוסף בראומן, צלם ועורך סרטוני תדמית, שגם התקרב בשלב מסוים בחייו ליהדות". (ר' יוסף, הוא זה שהוזכר בתחילת הכתבה כמי שקיבל את פנינו בחיוך ובכוס תה).

"לפני שנתיים, בימי הסגר הראשון בעקבות גל הקורונה, יצרנו יחד מההרצאה של הרב פרידמן קליפ על נגיף הקורונה – שהפך מהר מאוד לווייראלי. לא הנגיף – הוא צוחק – "הקליפ". לאורך חמש דקות מעביר הקליפ תוכן מעצים ומרגיע. לשם המחשה, מראה לי בן-אלול את הקליפ המקורי של הרב פרידמן בו הוא פשוט יושב ומדבר למצלמה. "לקחנו אותו, הוספנו לו אפקטים מרהיבים של קול וחזות, ויצרנו קליפ מושך שכיף לראות שוב ושוב ואפילו להעביר לחברים".

לאחר ההצלחה המסחררת שנחלו הקליפים, ולאחר שנוכח לראות איזו השפעה יש לרב פרידמן על אנשים בעולם, הבין בן-אלול שחלק מהשליחות שלו היא להנגיש את הרב פרידמן לציבור הישראלי. התוצאה של זה, ממלאת בימים אלו ממש את המדפים בחנויות הספרים: "לא ביקשתי לבוא לעולם – להבין את תכלית בריאת האדם", ספר בהוצאת 'ידיעות ספרים'. "החלטתי לשבת ולכתוב ספר על בסיס השיעורים וההרצאות שלו, ולעבד אותם לכדי יצירה ספרותית מרתקת ומגובשת עם סימוכין ומקורות".

מה גרם לאנשים שצפו בקליפ על הקורונה להתחבר לדברים של הרב פרידמן?

"הרב מתמודד עם השאלה התיאולוגית – אם בורא העולם הוא טוב, מדוע הוא מאפשר מגפה ומוות? לטענתו, כל מה שקורה בעולם נעשה כחלק מרצונו של הבורא. הקורונה היא לא אזהרה, לא עונש ולא יום הדין, מרגיע הרב, המגפה תעבור ואנחנו נמצא את עצמנו בעולם נקי, בריא ◀

בית כנסת מרוקאי, רב אשכנזי. הגאון ר' אריה לוי רב ביהכ"ס יחזקאל

מוכרחים להסביר אותה בשפה אחרת. את השיטה הזו אני מיישם גם בספר החדש וגם בשיעורים שאני מוסר".

אל תעשו לחץ

כאנתרופולוג נחשב, בן-אלול רואה את הכל קצת אחרת. "אנתרופולוגיה היא כידוע חקר האדם, כאשר אנתרופולוגים מנסים לחקור מה זה בעצם להיות בן-אדם. בספרי, אני מנסה להבין את תכלית בריאת האדם, ובשבילי זה לגשת לאנתרופולוגיה מזווית מפתיעה, רוחנית, יהודית – מה שמהווה עבורי השלמה ללימודים המדעיים".

הוא לא

– שליח חב"ד ב'כיכר הבימה' – מעין בית חב"ד לסטודנטים צעירים, ושם למדנו את ה'תניא' מכריכה לכריכה. לאחר מכן פתחתי שיעור אצלי בבית שהיה מיועד לאנשים שלעולם לא היו מגיעים לשיעור של רב או דמות תורנית, עד שהרב לוי מביט הכנסת 'יחזקאל' בו אנו יושבים כעת, הזמין אותי למסור פה את השיעור.

"מלבד זה יש לי שיעור נוסף ברמת גן ושיעורים משותפים ב'זום' עם הרב פרידמן מארה"ב. המטרה שלי בשיעורים היא שכל אחד ירגיש שייך ושיש לו מקום. אני משתדל להעביר את הדברים בצורה פשוטה וברורה כדי שכולם יתחברו אליהם, ובעיקר לנקודה הזו שלכל אחד יש תפקיד מיוחד בחיים".

איך השפיע השינוי שחל בך על המשפחה ה'מסורתית לייט' שלך?

"בהתחלה היה להם מאוד מוזר ואפילו קשה. אבל דווקא בגלל שלא באתי בגישה

דווקא בגלל שלא באתי בגישה שאני מישוה אחר ושאיני מנתק קשר. אדרבה, דיברתי איתם בצורה עדינה ומושכת והם הצליחו להתחבר לדברים

מסתיר את סיפוקו לאור התגובות המדהימות שהוא מקבל על הספר שתוך שבועיים נמכרו מאות עותקים ממנו, והתגובות המפרגנות זרמו ממגוון רחב של הציבור הישראלי. "רק אגלה לך, שאחד מראשי הכוללים במרכז רכש ספרים עבור עשרות האברכים שלומדים אצלו".

באיזה שלב התחלת להעביר שיעורים בעצמך?

"מיד לאחר הקליפ שיצרתי, התחלתי באופן אישי להתחזק יותר. במקביל קיבלתי במתנה את הספר 'להכיר את הבורא' של ד"ר יחיאל הררי, בו הוא מסביר את ה'תניא' בצורה פסיכולוגית, מה שעזר לי להבין הרבה דברים באמונה ובנפש האדם ואף קיבלתי ממנו המון כלים להתמודדות עם החיים. הבנתי שה'תניא' – שהספר שקראתי מבוסס על דבריו – הוא אוצר של ממש. התחלתי ללמוד מתוכו והרגשתי עם הזמן איך הוא מוציא אותי מבעיות שהיו לי, משחרר ממני פחדים ומשפר אותי כבנאדם. מאז הספר לא מש מיד."

"בתקופה הראשונה של הקורונה השתתפתי בשיעור של הרב עדי אלפנט

שאני מישוה אחר ושאיני מנתק קשר, כמו שיש לצערי בעלי תשובה שמתנהגים כך. אדרבה, דיברתי איתם על הקב"ה ועל התורה בצורה עדינה ומושכת שכל אחד מבני המשפחה הצליח להתחבר לדברים. כיום אמא שלי ואחותי משתתפות קבועות בשיעורים שלי מרחוק.

"זוהי המסר החשוב שאני רוצה להעביר לבעלי תשובה. מסר שזכיתי להבין במפגש המשמעותי הראשון שלי עם היהדות, ושספרי הולך וסובב סביבו: אל תבואו בגישה שהפכתם לדתיים כי אז אתם תגרמו ללחץ ובהלה, גם לכם וגם לסובבים אתכם. במקום זאת תנסו להעביר את המהות והתוכן הפנימי של היהדות. תאמינו לי, ברגע שיתחברו לדברים – והם יתחברו – יתייחסו אליהם ואליכם בצורה הטובה ביותר".

כשיוצאים מבית הכנסת אל הרחוב הסוער והקפוא, קשה שלא לחשוב על הניגוד. "אפילו בעיר כמו תל אביב בוערת אש יהודית מדי ערב ומדליקה לבבות יהודיים קרובים ורחוקים". ■

ואצילי יותר. ראיתי שהמסר הזה דיבר לאנשים וגרף מאות אלפי צפיות. החלטתי שאם יש כמיהה כזאת לזווית החדשנית של הרב, צריך לעבד את הגותו והרצאותיו לספר עברי משנה תודעה".

בהקדמה לספר טוען הרב פרידמן כי הפסיכולוגיה משדרת מסר שלפיו אדם צריך לחשוף את צרכיו ולספק אותם. כמו בעניין הדתות, הרב פרידמן ובן-אלול מייחדים את היהדות אל מול הפסיכולוגיה כתורה שאינה עוסקת בצרכיו הלא-מומושים של האדם, אלא בפוטנציאל האינסופי שלו להעניק.

"הצורך בהנגשה של רעיונות יהודיים בשפה ברורה בוער יותר מתמיד", מצהיר בן-אלול בהתלהבות. "הבעיה שלנו, דוברי העברית, היא שאנו מסתפקים בחזרה על מונחים גבוהים כמו 'אור מקיף' או 'צמצום' מבלי להבין את המשמעות הפשוטה שלהם. דווקא רבנים מהזרם האמריקני של חב"ד, כמו למשל הרב פרידמן, הרב סיימון ג'ייקובסון ואחיו הרב יוסף יצחק והרב שאיס טאוב, מצליחים לרענן את הטרמינולוגיה החסידית, משום שהם